

Kinnitatud 04.01.2023
Direktori kk nr 1.3/1-K

PUURMANI MÕISAKOOLI
LASTEAE
ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. Üldsätted	3
2. Lasteasutuse liik ja eripära	3
3. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärgid ja põhimõtted.	5
4. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	7
5. Lapse üldoskuste areng ja eeldatavad tulemused vanuseti	12
6. Õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu ning arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti	19
7. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus	37
8. Lapse koolivalmiduse hindamise põhimõtted ja korraldus	41
9. Erivajadusega lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus	43
10. Lastevanematega koostöö põhimõtted ja korraldus	48
11. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	48

Lisa 1. LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

1. ÜLDSÄTTED

1.1. Puurmani Mõisakooli Lasteaia (edaspidi lasteaed) õppekava on koostatud õppe- ja kasvatustöö läbiviimiseks lasteaia. Õppekava koostamisel on lähtunud Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsuse poolt vastu võetud õigusaktidest.

1.2. Lasteaia õppekava koostamisest ja arendamisest võtavad osa lasteaia pedagoogid, kaasates lapsevanemaid.

1.3. Lasteaia õppekava kinnitab direktor pedagoogilise nõukogu ettepanekul, kuulates ära hoolekogu arvamuse.

1.4. Õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi.

2. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA

2.1. Üldinfo

Lasteasutuse liik: Lasteaed- Põhikool

Aadress: Tallinna mnt.11, Puurmani, Põltsamaa vald, Jõgevamaa 49014

Omandivorm: Põltsamaa valla munitsipaalasutus

Rühmade arv: 3 (sõime-, aia- ja liitrühm)

Õppekava läbinule väljastab lasteaed koolivalmiduskaardi

Õppe- ja kasvatustegevus eesti keeles.

Visioon

Saada õpihimu ja koolirõõmu hoidvaks kogukonnakooliks, kus õppekasvatustöö arendab hoolivaid ja isemõtlevaid isiksusi.

Missioon

- võimaldada lapsele parimat võimetekohast arengut ja haridust, mis võimaldab valikute tegemist haridustee jätkamisel;
- töötada ühiselt selle nimel, et laps areneb terviklikuks isiksuseks, hoolib iseendast, teistest inimestest ja ümbritsevast keskkonnast, oskab ja julgeb mõelda, teha ja vastutada.

Põhiväärtused

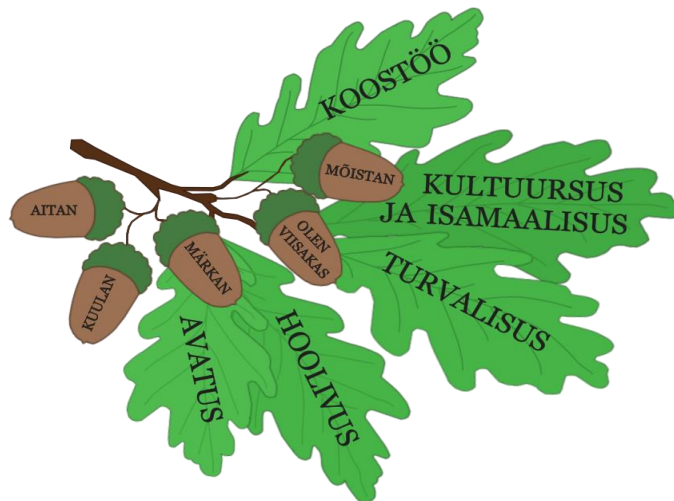
MÕISTAN- peame lugu endast, teistest ja keskkonnast. Oleme üksteise suhtes sallivad

OLEN VIISAKAS- suhtume lugupidavalt kaaslastesse, oma kodukohta ja Eesti riiki, tunneme oma aja- ja kultuurilugu

MÄRKAN- loome turvalise keskkonna, märkame ohte ja ebaõiglust, julgeme neist teada anda.-

KUULAN- oleme avatud uutele ideedele, muutustele ja arengutele

AITAN- õpime üksteiselt ja jagame teadmisi, oskame koos töötada, julgeme tunnistada eksimusi ning leiame üheskoos lahendusi

2.2. Lasteaia eripära

Puurmani Mõisakooli Lasteaed on lapsesõbralik õppeasutus, mis asetab lapse võimed, vajadused ja huvid kõige tähtsamale kohale. Õppeasutus pakub rahulikku õpikeskkonda, võimetekohast ja huvitavat õpet kõigile asutuse lastele.

Läbivaks meetodiks õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel on üldõpetus. Õppe- ja kasvatustöös planeeritud tegevused on läbi mänguliste tegevuste lõimitud erinevate valdkondadega, metoodikatega ja meetoditega. Lapse arenguvajadusi on toetatud arvestades tema individuaalset eripära, õpi- ja kasvukeskkond on kohandatud lapse eripära arvestades ning koostatud tegevuskavad vastavalt laste arenguvajadustele.

Lasteaia traditsioonideks on Eesti Vabariigi sünnipäeva ja rahvakalendri tähtpäevade tähistamine, lasteaia lõpetamise tähistamine, õppekäigud, tervist edendavad üritused ja teemanädalad, ühisüritused lastevanematega ning teiste huvigruppidega.

3. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE ÜLDEESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED

3.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse **üldeesmärk** on toetada lapse mitmekülgset ja järjepidevat arengut kodu ja lasteasutuse koostöös.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhieesmärkideks on:

- a) mängu, loovtegevuse, eakohase töö ja õppimise kaudu suunata lapse positiivse minapildi ja üldoskuste arengut;
- b) läbi mänguliste tegevuste õppe- ja kasvatusprotsessis äratada lastes huvi ja soovi uurida, katsetada, avastada ja mõista meid ümbritsevat;
- c) soodustada lapse suhtlemisoskuse arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel vastutus- ja algatusvõime ning eetiline käitumine;
- d) väärtustada mitmekesist looduskeskkonda, mõista looduse ja inimtegevuse seoseid ning suunata tarbima loodusressursse säästvalt ja vastutustundlikult;

3.2. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ja on arendava tegevuse aluseks lasteaias.

Puurmani Mõisakooli Lasteaia õppekava lähtub õppe- ja arenguvaldkondade õppesisu ja tegevusi lõimides üldõpetlikust põhimõttest. Õppe- ja kasvatustegevustes arvestatakse lapse individuaalseid arenguvõimalusi.

Õppimine toimub läbi mängu, toimub üldõpetusliku tööviisi rakendamine, soodustades lapse loovuse arengut, eduelamust, lapse tervise hoidmist ja edendamist ning lapse liikumist soodustamist ja liikumisvajaduse rahuldamist.

Lasteaias on üldõpetusliku õppe- ja kasvatustegevuse aluseks teematerviklikkusel põhinevad nädala-, kuu- ja projektiteemad. Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ning keskkonnast tulenev temaatika. Valitud teemasid käsitledes lõimitakse õpetuses ja kasvatuses erinevaid tegevusi. Tegevusliikide järjestamisel arvestatakse teemade sisu ja nõudeid päevakavale.

Õppe- ja kasvatustegevused toimuvad lõimitud tegevustena. Tegevuste valikul arvestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärke, valdkondade lõimimist, vajalikke vahendeid ning koostöövõimalusi teiste huvigruppide vahel.

3.3. Õpikäsitus

Õppimise käsitlemise aluseks lasteaias on muutuv õpikäsitus, mille aluseks on laia pedagoogilise repertuaariga õpetaja, koostöö planeerimine ja õppimine, lõimitud õppekava, lapsest ja tema huvidest lähtuv õppeprotsess, kus õpetaja väärtustab isiksuslikke erinevusi, toetab õppija kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks ning oma igapäevatoos pöörab tähelepanu iga õppija arengule ja potentsiaali väljaarendamisele.

Õppimise olemus:

- Laps õpib oma keskkonnas aktiivselt tegutsedes. Õppides kujundab ta uusi teadmisi, sh oskusi, väärtushinnanguid, hoiakute jm teadmise vorme ning kujundab ümber nende ja olemasolevate teadmiste vahelisi seoseid.
- Koolieelses eas õpib laps praktiliselt tegutsedes, olulisel kohal on õppimine mängu, kaaslaste ja teiste inimestega suhtlemise ja ümbruses toimuva jäljendamise kaudu.
- Õppe- ja kasvatustsüklis arendatakse lapse suutlikkust rakendada õpitut edaspidises elus.
- Lasteasutus loob lapse arengut ja õppimist soodustava keskkonna, mis:
  - 1) annab lapsele turvatunde ja toetab emotsionaalset heaolu, sh pakkudes eduelamusi;

- 2) tagab pedagoogide poolse toe ja küllaldase juhendamise;
- 3) pakub erinevaid mängimis- ja harjutamisvõimalusi koos selleks vajalike mängu- ja õppevahenditega;
- 4) võimaldab tegutsemist omaette ja koos teistega, nii sees kui väljas.

4. RÜHMADE ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse KORRALDUS

4.1. Lasteaia õppeaasta

Lasteaia õppeaasta algab 1. septembril ja kestab 31.augustini. Suveperioodil, jõulude ja aastavahetuse ajal töötatakse nädalakava alusel, kus põhirõhk on valdkondade sisu kordamisel, lastekirjandusel, mängul ja õues tegutsemisel. Õppeaasta lõpus arhiveeritakse planeerimisdokumendid virtuaalselt elektroonilises internetipõhises infosüsteemis Stuudium.

4.2. Tegevuskava

Rühmade tegevus- ja päevakavasid korrigeeritakse iga õppeaasta alguses vastavalt rühma laste vanusele ja lasteaia päevakavale direktori poolt. Lasteaia õppeaasta temaatika, sisu ja eesmärgid valitakse ja kinnitatakse lasteaia pedagoogilises nõukogus. Temaatika toetab lasteaia üldeesmärkide elluviimist, õppe- ja kasvatustegevuse lõimumist, arvestades laste huvisid. Ürituste planeerimisel lähtutakse lasteaia traditsioonilistest üritustest, rahvuslikest tähtpäevadest, aasta teemast. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimine lasteaias toimub rühma tegevus- ja päevakava alusel.

4.2.1. Rühma aasta tegevuskava

Rühma meeskond koostab iga õppeaasta alguseks kokkulepitud struktuuri alusel, direktori poolt määratud tähtajaks, rühma aasta tegevuskava. Rühma aasta tegevuskava kooskõlastatakse direktoriga.

Tegevuskava struktuur:

- rühma iseloomustus – laste arv rühmas, vanus, tüdrukute ja poiste osakaal, palju tuli uusi lapsi rühma, väike iseloomustus rühmast (rühma tugevus, huvid, moto, tegemised jne, kõik, mis iseloomustab rühma);
  - õppe- ja kasvatustegevuse korraldus – eesmärgid, põhimõtted;
  - aasta üldteemast lähtuvalt kuu/nädalateemad, õppekäigud, üritused – arvestada lasteaia üldtemaatikaga ja traditsiooniliste üritustega, rahvakalendri tähtpäevadega, aastaaegadega, ühiskonna ja keskkonna muutustega, lastevanemate soovidega;
  - rühma meeskonnatöö (arendus) – tööjaotus, nädalakavade ettevalmistamine õpimappide valmistamine jne;
  - koostöö lastevanematega – koostöövormid, milles ja kuidas kaasata lapsevanemaid;
  - lapse arengu analüüsimine – tabeli vormis, laste vaatlused ja vaatluslehtede täitmine, arengumappide täiendamine, arenguvestlused lastevanematega jne;
  - õppe- ja kasvatustöö analüüs – kuidas ja millal läbi viiakse, eesmärkide täitmine;
  - mäng – rühma mängu põhimõtted ja eesmärgid õppeaastaks. Mida ja kuidas on plaanis õpetada ning arendada. Milliseid mänguvahendeid valmistatakse;
  - rühma meeskonna enesetäiendus – millises valdkonnas soovitakse ennast täiendada.
  - Rühma aasta tegevuskava tutvustatakse lastevanematele sügisestel lastevanemate koosolekutel.
  - Rühma aasta tegevuskavad koostatakse arvutil ja need kuuluvad lasteaia õppekava juurde.
  - Rühma tegevuskavad on paindlikud, so õpetajad võivad muuta planeeritud teemasid, tegevusi, üritusi jne vastavalt vajadusele ja ühiskonnast, keskkonnast tingitud muudatustele. Muudatused kajastatakse õppe- ja kasvatustegevuste päevikus.

4.3. Rühmade päevakavad

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb lasteaia päevakavale (*Tabel 1*), mis määrab vastavalt laste eale päevarütm, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ning õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Rühmade päevakava koostamisel võetakse arvesse rühma liiki, lasteaia päevakava, lasteaia lahtiolekuaega ning laste individuaalseid vajadusi.

Tabel 1. Lasteaia tegevus- ja päevakava

Kellaeg	Tegevus
7.00 – 8.30	Laste saabumine lasteaeda Individuaalne töö lastega <ul style="list-style-type: none"> • õppe- ja loovmängud • vaba tegevus • info jagamine lastevanematega
8.30 – 9.00	Hommiikusöök
9.00 – 11.45	Lõimitud õppetegevused Õues viibimine <ul style="list-style-type: none"> • mängud • vaatlused • jalutuskäigud • liikumismängud • vaba tegevus
11.45 - 12.00	Riietumine, ettevalmistus lõunasöögiks
12.00 - 12.30	Lõunasöök
12.30 - 13.00	Ettevalmistus puhkeajaks
13.00 – 15.00	Puhkeaeg
15.00 – 15.30	Muud tegevused <ul style="list-style-type: none"> • riietumine, ettevalmistamine ootesöögiks • individuaalne töö lastega

	<ul style="list-style-type: none"> • vaba tegevus
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 18.00	<ul style="list-style-type: none"> • individuaalne töö lastega • vabad mängud toas või õues • laste kojusaatmine • info lastevanematega

4.4. Lasteaia ürituste plaan

Lasteaia ürituste plaan koostatakse poolaastaks pedagoogilises nõukogus iga õppeaasta augustis ja detsembris. Lasteaia ürituste plaani koostamisel lähtutakse lasteaia õppeaasta eesmärkidest, temaatikast, traditsioonilistest üritustest, rahvuslikest tähtpäevadest. Lasteaia ürituste kava lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppekavale.

4.5. Lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan

Lasteaia muusika- ja liikumistegevuste ajaline plaan koostatakse iga õppeaasta alguses pedagoogilises nõukogus. Ajaline plaan on paindlik st. vajadusel võimaldab teha muudatusi. Antud plaan lisatakse igal õppeaastal lasteaia õppekavale.

4.6. Rühma nädala tegevuskava koostamine

Rühma nädala tegevuskava koostavad õpetajad iga nädal. Rühma nädala tegevuskavad on nähtavad lapsevanemale ning veebipõhises infosüsteemis Studium.

Rühma nädala tegevuskavas on kirjas:

- Teema
- Eesmärgid (valdkondadest ja üldoskustest lähtuvalt)
- Tegevusliigid (lõimitult)
- Õppesisu

4.7. Rühma õpetajate poolt täidetav dokumentatsioon

Rühma õpetajate poolt täidetav dokumentatsioon:

- rühma õppeaasta eesmärgid, põhimõtted ja korraldus, kuu- ja nädalaplaanid;
- rühma õppe-kasvatustöö e-päevikusse Studium kirjutab õpetaja tööpäeva lõppedes konkreetsed tegevuste loetelud antud päeval;
- lastevanemate koosolekute protokollide kaust;
- laste arengumapid;
- lapse arengu jälgimise tabelid; lapse mängu vaatlus ja analüüs;
- individuaalne arenduskava (vajadusel);
- koolivalmiduskaardid (kevad);
- rühma õppe- ja kasvatustöö analüüs (õppeaasta lõpus).

4.8. Õppekäikude korraldamise alused

- 1) Õppekäik on õppe- ja kasvatustööd toetav tegevus, mis on kooskõlas lasteaia ja rühma eesmärkidega.
- 2) Õppekäigud planeeritakse lasteaia ürituste plaani koostamisel kaks korda õppeaastas- augustis ja detsembris. Vajadusel võib planeeritud õppekäike muuta.
- 3) Õppekäigu valmistavad ette õpetajad, kaasates lapsevanemaid ning arvestades soovituslikke marsruute, laste vanust jms.
- 4) Õppekäik toimub õppetöö ajal soovituslikult ajavahemikus 9.00 – 12.00 (13.00), õppekäigu ajaline kestvus sõltub laste vanusest ja sihtkohast.
- 5) Õpetajad informeerivad lapsevanemaid õppekäigule minekust, vajadusel palutakse lastevanemate abi.
- 6) Õppekäigu korraldajad teavitavad lapsi enne õppekäigule minekut käitumisreeglitest ja ohutusnõuetest. Kaasas viibivad täiskasvanud vastutavad laste elu ja tervise eest. Õppekäigus osalejad (lasteaia töötajad ja lapsed) kannavad liiklusveste.

- 7) Õpetajad vormistavad lasteaia blanketile avalduse õppekäigule minekuks. See sisaldab õppekäigule mineku kuupäeva ja kellaaega, õppekäigu sihtkohta, kaasaminevate laste arvu.
- 8) Rühma õppekäigul peab lapsi saatvate lasteaia töötajate arv olema vastavuses laste arvuga (2-3 täiskasvanut). **Seadusest otsin selgituse.**

5. LAPSE ÜLDOSKUSTE ARENG JA EELDATAVAD TULEMUSED VANUSETI.

5.1 Üldoskused

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Üldoskuste kujunemist toetatakse kõigi õppe- ja kasvatustegevuste kaudu, erinevate valdkondade sisusid lõimides.

Mänguoskused

Mäng on eelkooliealiste laste põhitegevus, mille käigus areneb lapse isiksus tervikuna ning kõik psüühilised funktsioonid ja mis vastab kõige paremini lapse vajadustele. Lapse arengu aluseks ongi mäng.

Mängides areneb lapse mõtlemine, loomingulised võimed, kujutlused, arusaamad, mängimine aitab lastel omandada keelt ja arendada sotsiaalseid oskuseid, sealhulgas oskust teha koostööd teiste inimestega. Mäng on lapse kõige loomulikum ja eakohasem õppimise viis. Mängus kujuneb lapsel valmidus õppida ja iga mängukogemus on ühtlasi õpikogemus.

Mängides koos teiste lastega, õpib laps arvestama mängukaaslaste soove ja huve ning kooskõlastama oma mänguideid teiste omadega. Samuti õpib laps alluma mängus valitsevatele reeglitele, ühise eesmärgi nimel jõude koondama ja teisi aitama. Mängides arenevad ka lapse kehalised võimed.

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti:

2-aastane	1) mängib või tegutseb eakaaslasega kõrvuti; 2) mängib matkimismäng e (nuku söötmine taldrikust jm); 3) laob klotse üksteise peale täiskasvanu abiga.
3-aastane	1) mängib sageli 2-3 lapsega; 2) mängib omal algatusel iseseisvalt kuni 15 min; 3) kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus.
4-aastane	1) mängib sageli koos 2-3 lapsega, suheldes kuni 15 minutit; 2) mängides jagab mänguasju ja kooskõlastab mängutegevusi; 3) soovib ja julgeb proovida liituda teiste mängu.
5-aastane	1) liitub kaaslastega arvestavalt käimasoleva mänguga; 2) Järgib mängureegleid; 3) etendab/võtab mängudes erinevaid rolle; 4) mängib fantaasiamänge; 5) organiseerib mängu, määrab reeglid ja kaasab teisi.
6-aastane	1) osaleb ühismängudes, mis nõuavad otsustamist; 2) tuleb toime erinevate rollide täitmisega; 3) matkib mängus täiskasvanute rolle; 4) tuleb toime mängureeglite selgitamisega; 5) osaleb äraarvamise mängudes
7-aastane	1) tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma; 2) rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast; 3) algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu; 4) täidab mängudes erinevaid rolle; 5) järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada; 6) suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda

	mängukaaslastega kokkuleppele; 7) tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus; 8) kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
--	--

Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Erinevaid tunnetusprotsesse (taju, tähelepanu, mälu, arutamine) on sageli raske eristada, sest nad toimivad koos.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel. Lapsed õpivad erinevates tegevustes osalemisel. Laps õpib läbi mängu, suhtlemise, matkimise, loomise, vaatlemise, uurimise, mõtestamise, katsetamise, harjutamise jms.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti:

2-aastane	1) suudab lühiajaliselt tegutseda ilma täiskasvanu osaluseta; 2) suudab lühiajaliselt kuulata eakohaseid jutukesi; 3) osutab nimetatud esemele.
3-aastane	1) plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga; 2) tegutseb omaette, täiskasvanu osaluseta; 3) tunneb end ära peegli ees; 4) suudab teha valikuid.
4-aastane	1) suudab osaleda rühma ühistööde teostamises; 2) järgib lihtsaid reegleid; 3) plaanib minakeskse kõne abil tegevust ja lahendab probleeme; 4) saab aru mõistatustest ja lihtsamates piltlikest võrdlustest.
5-aastane	1) osaleb ühistegevuste s rõõmuga; 2) keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit; 3) püüab korrigeerida oma käitumist või tegevust vastavalt

	täiskasvanu juhistele.
6-aastane	<ol style="list-style-type: none"> 1) suudab vestluses oma järjekorda oodata; 2) suudab tegevusele keskenduda vähemalt 20- 30 minutit; 3) kasutab tegevusi planeerides sisekõnet; 4) järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada.
7-aastane	<ol style="list-style-type: none"> 1) saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna 2) mõtleb nii kaemuslikkujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi; 3) tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi; 4) kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni; 5) tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi; 6) suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada; 7) rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; 8) kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks väärtusi ja lähtuda eetilistest tõekspidamistest. Peamine osa laste sotsiaalsest arengust toimub suheldes oluliste täiskasvanute ja eakaaslastega. Lasteaed on kodu kõrval teine väga oluline koht lapse sotsiaalse arengu kujundajana. Lasteaia psühhosotsiaalne keskkond, mida õpetajad loovad, moodustab raamistiku sellele, kuidas lapsed hakkavad käituma üksteise suhtes ning kuidas areneb lapse arusaamine sellest, mis on lubatud ja mis mitte

Enesekohased oskused

Enesekohased oskused lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist (lapse mina-pildi tekkimine, enesehinnang, eneseanalüüsi oskus).

Enesekohaseid oskuseid omandatakse järk-järgult, seetõttu on see lapsele ning teda suunavale täiskasvanule aeganõudev, kuid samas järjepidev õpetamine, õppimise ja harjutamise protsess. Oluline on sisendada lapsele järjekindlalt usku oma võimetusse ja ülesannetega toimetulekusse, toetada tema eneseteadvuse arengut.

Eneseteenindamine eelkoolieas seostub elementaarsete hügieeni-, riietumis-, söömis- ja korraharjumuste kujundamise ja kinnistamisega kodus kui lasteaias.

Lasteaia päevakava erinevate momentide juurde kuulub ka eneseteenindamise ja tervislike igapäevatoimingute praktiline harjutamine ning lapsele vajalike iseendaga toimetuleku kogemuste kinnistamine. Tähtis on kujundada lastes positiivne suhtumine söömisesse, lõunauinakusse, riietumisse, hügieeni, mänguasjade koristamisse ja korraharjumustesse.

Eeldatavad sotsiaalsed ja enesekohased oskused vanuseti:

2-aastane	1) joob tassist; 2) aitab täiskasvanul mänguasju ära panna; 3) üritab iseseisvalt süüa; 4) võtab seljast lihtsamaid kinnituseta riideid; 5) leiab rühmas oma käterätiku ja poti; 6) jälgib teisi lapsi ja tunneb huvi nende vastu; 7) teab oma nime; 8) väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti
3-aastane	1) paneb (vajadusel abiga) selga ja võtab seljast jope, kampsuni, sokid jm. vajab abi nõõpide, paelte, lukkude puhul;

	<ul style="list-style-type: none"> 2) paneb oma asjad kokku; 3) meeldetulet amisel tänab, palub, tervitab; 4) küsib wc-sse, tuleb toime kõrvalise abiga; 5) peseb ja kuivatab käsi ja nägu; 6) ütleb küsimise korral oma eesnime; 7) reageerib lihtsatele juhistele ja korraldustele; 8) püüab lohutada haiget saanud sõpra.
4-aastane	<ul style="list-style-type: none"> 1) paneb jalanõud ise õigesti jalga; 2) tuleb toime riietumisega, vajadusel palub abi; 3) lõpetab ebasobiva käitumise ühe meeldetuletuse peale; 4) palub ja tänab meeldetuletusega, kasutades sõnu “palun”, “tänan”, “aitäh”; 5) tahab olla iseseisev; 6) peseb ja kuivatab käsi ilma abita; 7) tuleb toime tualetis, vajadusel julgeb abi paluda; 8) korrastab vajadusel mängu ja töökoha; 9) räägib tunnetest, väljendab oma seisukohti ja mõtteid; 10) püüab vahel teisi abistada ja lohutada.
5-aastane	<ul style="list-style-type: none"> 1) püüab vastuvõetaval viisil toime tulla tugevate tunnetega; 2) saab hakkama lihtsamate konfliktiolukordade lahendamiseks; 3) väljendab oma emotsioone ja oskab neid nimetada (olen kurb, rõõmus jms) 4) püüab oodata oma järjekorda rahulikult; 5) kasutab elementaarseid viisakusreegleid (teretab, tänab, palub); 6) osaleb vestluses, lastes ka teistel rääkida; 7) teab ja püüab järgida rühma reegleid; 8) saab riietumisega iseseisvalt hakkama (va paelte sidumine).
6-aastane	<ul style="list-style-type: none"> 1) abistab ja kiidab teisi; 2) loob sõprussuhteid teiste lastega; 3) hoiab korras õppeja mänguasjad; 4) tunneb ja täidab lauakombeid;

	<p>5) seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;</p> <p>6) suhtleb eakaaslaste ja täiskasvanutega viisakalt.</p>
7-aastane	<p>1) püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;</p> <p>2) tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;</p> <p>3) hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;</p> <p>4) osaleb rühma reeglite kujundamisel;</p> <p>5) oskab teistega arvestada ja teha koostööd;</p> <p>6) loob sõprussuhteid;</p> <p>7) saab aru oma-võõrasühine tähendusest;</p> <p>8) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;</p> <p>9) mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;</p> <p>10) järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;</p> <p>11) selgitab oma seisukohti;</p> <p>12) suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada;</p> <p>13) kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;</p> <p>14) oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;</p> <p>15) algatab mängu ja tegevusi;</p> <p>16) tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;</p> <p>17) teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda;</p> <p>18) saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused;</p> <p>19) kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.</p>

6. ÕPPE- JA KASVATUSVALDKONDADE SISU NING ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu, kavandamine ja korraldus ning lapse arengu eeldatavad tulemused esitatakse kaheksas valdkonnas (edaspidi valdkond):

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;
- eesti keel kui teine keel
- matemaatika;
- kunst;
- muusika;
- liikumine;
- digipädevus.

6.1 Valdkond MINA JA KESKKOND

Väikese lapse arengus on olulisel kohal kasvukeskkond ja teda ümbritsevad inimesed, mis mõjutavad tema väärtushinnangute kujunemist, suhteid teiste inimestega ja lapse õppimiskogemusi. Valdkond Mina ja keskkond annab õppeprotsessile temaatilise sisu, mis võimaldab teemade, valdkondade ja eri tegevuste ulatuslikku lõimumist rühmade tasandil lähtuvalt lapsest.

Valdkond Mina ja keskkond sisu:

I. Sotsiaalne keskkond

- 1) Mina ja perekond (mina ise, perekond, sugulased, kodu ja lasteaed, kool)
- 2) Kodu ja kodumaa (kodu, kodukoht, kodumaa)
- 3) Mina ja kultuur (eesti rahva kombed, teised rahvad Eestis ja mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja tunnustatud käitumisreeglid, sallivus ja demokraatia).

II. Mina ja tervis

Terviseõpetus ja –kasvatus on eesmärgistatud järjepidev protsess. Tervisesõbralike harjumuste kujunemist toetatakse sihipäraselt lasteaia igapäevatoimingutes ning tihedas koostöös lapsevanemaga.

Terviseõpetus ja –kasvatus lähtub kolmest põhiprintsiibist:

- lapse arengule ja tervisele soodsate tingimuste loomine - eakohane päevakava, küllaldane liikumine värskes õhus ja tervislik toit;
- tervisesõbralike harjumuste kujundamine, lapse aru saamine tervise hoidmise vajalikkusest ja võimalustest;
- koostöö arendamine ja tugevdamine laste, lasteaia personali ja lastevanemate vahel tervisesõbralike harjumuste kujunemisel.

Tervisetemaatika on integreeritud igapäevases õppe- ja kasvatusprotsessis ning on käsitletud erinevate teemanädaladena. Käsitletavat tervisetemaade valdkonnad on: tervis ja tervise väärtustamine; tervislik toitumine; aktiivne liikumine; inimkeha tundmine (sh meeleelundite tundmine ja tervis); emotsioonid (sh toimetulek negatiivsete emotsioonidega); sallivus ja demokraatia; sotsiaalne ja vaimne tervis (sh uni ja puhkus); hügieen ja bakterite maailm, hammaste tervis; turvalisus ja ohutus (ruumides, õuealal, tänaval, looduses); tervisesõbralik käitumine, tervist kahjustavate tegevuste vältimine; esmaabi algõpetus jms.

III. Looduskeskkond

- Mina ja loodus (kodukoha loodus, elus- ja eluta loodus jne)
- Mina ja elukeskkond (muutused looduses, meie igapäevane ilmastik, aastaajad)
- Loodushoid (inimese mõju loodusele, heaperemehelik käitumine)

IV. Tehiskeskkond

- Tehnika ja transport (erinevad ehitised, kodutehnika, virtuaalkeskkond)
- **Liiklus ja turvalisus** (transpordivahendid sh jalgrattad jms, ohutu liiklemine, turvavarustus jms)

Liiklusõpetus ja -kasvatus on eesmärgistatud, integreeritud ja süsteemne protsess, mille käigus laps omandab vajalikud algteadmised, oskused ja harjumused ohutuks liiklemiseks jalakäijana. Tutvub erinevate sõidu- ja transpordivahenditega ning nende liikumise omapäraga. Koolieelses eas toimub lapse ohutu käitumise põhitõdede omandamine täiskasvanu eeskujul. Liiklusõpetuses käsitletavat teemat on: sõidutee ületamine, ülekäigurada, valgusfoor, liiklusmärgid ja nende tähendused; liikluseeskiri; liiklusvahendite liigid ja nende omapära; turvavarustuse kasutamise vajalikkus (helkur, kiiver, turvatool jms) jalgrattaga liiklemine;

lasterühmaga liiklemine tänaval ja ühissõidukis; liiklemine erinevates ilmastikuoludes.

V. Mina ja töö (erinevad ametid, tööriistad ja vahendid)

VI. Säätlik tarbimine (jätmed, tarbimine, säästev vahendite/materjalide kasutamine jms)

6.2. Valdkond KEEL JA KÕNE

Lapse kõnet ja sõnavara aredatakse kõikides tegevustes (olmetoimingutes, õppekäikudel, vestlustes, vaatlustel, mängudes, kunsti-; liikumise-; muusika-; jne tegevustes). Igas tegevuses on kõnearenduslik osa. Laps omandab kõnet eelkõige täiskasvanut matkides, seega õpetaja kõne peab vastama kirjakeele normidele.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

- Keelekasutus: hääldamine, sõnavara grammatika
- Suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- Lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

6.3. Valdkond EESTI KEEL KUI TEINE KEEL

Valdkonna Eesti keel kui teine keel õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna Eesti keel kui teine keel õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel õpetajad:

- 1) loovad tingimused eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööravad erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutavad miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;

- 3) suunavad last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, loovad selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) kordavad õpitud erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, seovad keeleõpet teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtuvad lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valivad mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- 7) rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

6.4. Valdkond MATEMAATIKA

Laps **vaatleb ja uurib esemeid, nähtuseid** ning tunnetab maailma erinevate meeltega. Laps õpib esemeid, nähtuseid **kirjeldama**: algul täiskasvanu abiga, hiljem iseseisvalt. Lapse kasvades areneb tema sõnavara, eneseväljendusoskus ning ta kirjeldab esemeid järjest detailsemalt.

Matemaatikast arusaamine tugineb reale käelistele, sõnalistele ja mõttelistele tegevustele, mille abil laps hakkab ruumis ja ajas orienteerumisel kasutama erinevaid oskussõnu.

Matemaatika õppesisu koosneb järgmistest põhitegevusest: loendamine, järjestamine, rühmitamine, samaväärse hulga moodustamine, hulga püsimine, mõõtmine, terviku ja osa võrdlemine ning modelleerimine.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- Suurused ja mõõtmine
- Geomeetrilised kujundid

6.5. Valdkond KUNST

Kunstitegevused (joonistamine, maalimine, voolimine, meisterdamine, kleepimistöö) stimuleerivad lapse loovust ja üldist aktiivsust. Loovus on kunsti(de) süda. Loovus annab lapsele võimaluse innovatsiooniks, interpreteeringuteks, uurimusteks ning analüüsiks.

Kunstitegevused arendavad lapse kehataju ja ruumilist mõtlemist, vaatlusoskust ning vormi- ja värvitaju. Laps õpib tundma ja kasutama erinevaid materjale ning töövahendeid, areneb valikute tegemise oskus.

Valdkonna Kunst sisu:

- Kujutamine ja väljendamine, mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- Kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine
- Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
- Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteosest, kunstist

6.6. Valdkond MUUSIKA

Muusikalis-emotsionaalsete elamuste kaudu arendatakse eelkoolieas lapsel loomingulist aktiivsust, kujundatakse väärtushinnanguid ja sotsikultuurilisi pädevusi. Muusikaõpetuse üheks olulisemaks ülesandeks on luua positiivne hoiak muusikaliste tegevuste suhtes ja kindlustada lapse individuaalsete võimete arengut. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine ja lastepeod pakuvad lapsele rõõmu, elamusi ning aitavad süvendada rahvustunnet. Lastepidudel osalemine annab lapsele esinemisjulgust ja positiivseemotsionaalse kogemuse.

Valdkonna Muusika sisu:

- Laulmine
- Muusika kuulamine
- Muusikalis-rütmiline liikumine
- Pillimäng

6.7. Valdkond LIIKUMINE

Liikumine on lapse igapäevaste mängude ja tegevuste loomulik osa. Läbi liikumise tunnetab laps oma keha, arenevad liigutusoskused ja -võimed. Aktiivne liikumine värskes õhus tugevndab lapse tervist.

Valdkonna Liikumine sisu:

- Kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen
- Põhiliikumised
- Liikumismängud
- Erinevad spordialad
- Tants ja rütmika

6.8. Valdkond DIGIPÄDEVUSED

Digipädevuste arendamise peamiseks eesmärgiks on:

- 1) luua lastele arendav ja kaasaegne õppe- ja mängukeskkond;
- 2) laste digipädevuse alusoskuste kujundamine: info/teabe haldamine, suhtlemine digikeskkondades, digitaalne sisuloome, turvalisus ja probleemilahendus.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tutvub läbi mängu lihtsate programmeerimisvõtetega;
- 2) tunneb rõõmu robotitega tegutsemisest;
- 3) teeb kaaslastega koostööd ja arvestab nendega;
- 4) saab aru põhjus-tagajärg seostest, oskab oma tegevust kavandada, saab aru lihtsatest mehhaanika põhimõtetest;
- 5) areneb lapse loovus, tähelepanelikkus, täpsus, püsivus.

Digiharidusalased tegevused:

- 1) robotite tööpõhimõtete õppimine;
- 2) robotite seadistamine;
- 3) programmeerimistarkvara eakohane kasutamine, jooniste ja juhendite koostamine ja lugemine;
- 4) robotite liikumisradade loomine, täiendamine, kasutamine;

- 5) robotite kasutamine mängurõõmu kogemiseks;
- 6) erinevate ehituste, sildade, elukeskkondade jm konstrueerimine mudelite ehitamine LEGO klotsidest juhendi ja lapse fantaasia abil;
- 7) tegevused viiakse läbi individuaalselt ja rühmiti;
- 8) võimaldab läbi viia individuaalset tööd erivajadustega lastega või andekate lastega lisaõppetegevuses;
- 9) digivahendite kasutamine on õpetajate poolt eesmärgistatud ja juhendatud;
- 10) õpetajad osalevad erinevatel digipädevusi toetavatel koolitustel.

6.9. Lapse arengu eeldatavad tulemused valdkondade kaupa vanuseti

2-aastane	
Mina ja keskkond	1) oskab näidata oma kehaosi
Keel ja kõne	1) suhtleb täiskasvanuga esemetega tegutsemise ajal; 2) eelistab suhtlus partnerina peamiselt tuttavat täis kasvanut; 3) kasutab suheldes mitte verbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega. 4) vastab täiskasvanu küsimusele ja korraldusele tuttavas situatsioonis mingi tegevuse, häämitsuse või 1–2sõnalise ütlusega.
Matemaatika	1) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur ja väike); 2) rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju või suurus) alusel.
Kunst	1) kritseldab pliiatsitega; 2) osaleb meelsasti kunstitegevustes.
Muusika	1) tunneb rõõmu kuulatavast laulust või muusikapalast; 2) kuulab ja jälgib õpetaja laulu; 3) mängib õpetaja ettenäitamisel lihtsamaid löökpille.
Liikumine	1) tunneb rõõmu aktiivsest kehalisest tegevusest; 2) viskab ja veeretab palli; 3) jookseb palli või rõnga järel; 4) ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste; 5) kõnnib abiga trepist üles ja alla;

	6) oskab sooritada ettenäitamisel lihtsamaid liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk.
3-aastane	
Mina ja keskkond	<ol style="list-style-type: none"> 1) ütleb küsimise korral oma ees- ja perekonnanime; 2) vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk; 3) teab helkuri kasutamise vajalikkust; 4) oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma jne); 5) oskab panna prügi nii ruumis kui looduses prügikasti; 6) nimetab toiduaineid; 7) tunneb ära lille, puud; 8) oskab näidata looma ja linna kehaosi.
Keel ja kõne	<ol style="list-style-type: none"> 1) on omandanud põhilise osa keele häälikutest ja grammatilisest struktuurist, kõneleb seostatult, kasutades keele grammatilisi vorme; 2) osaleb dialoogis; 3) oskab vastata küsimustele: Kus? Mida teeb? 4) keerab ükshaaval raamatulehti; 5) nimetab tegevusi pildil; 6) loeb peast või kordab järele 1-2 realist luuletust; 7)kommenteerib enda ja /või kaaslaste tegevust 1- 2 lausega.
Matemaatika	<ol style="list-style-type: none"> 1) asetab esemeid sisse, peale, alla ja kõrvale; 2) rühmitab esemeid ühe etteantud tunnuse (värv, kuju, suurus) alusel hulgaks; 3) näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike, peenike – paks, pikk- lühike); 4) loendab nelja piires ja tunneb arvude rida 4-ni.
Kunst	<ol style="list-style-type: none"> 1) hoiab rasvakriiti, pliiatsit pöidla ja sõrmega; 2) kasutab mitmesuguseid töövahendeid: pintsel, pliiats, kriit, jm.; 3) veeretab, mudib ja venitab savi ning plastiliini; 4) leiab samasuguse vormi ja värviga eseme.
Muusika	<ol style="list-style-type: none"> 1) oskab muusika saatel sooritada matkivaid liigutusi: kass, koer, jm.; 2) liigub koos õpetajaga vastavalt muusika iseloomule;

	3) püüab õpetajaga kaasa laulda
Liikumine	<p>1) kõnnib trepist üles ja alla;</p> <p>2) viskab täiskasvanule palli, lööb seisvat palli jalaga;</p> <p>3) kõnnib paaris;</p> <p>4) kõnnib üle takistuse;</p> <p>5) roomab koordineeritult käte- ja jalgade abiga;</p> <p>6) sooritab põhiliikumisi;</p> <p>7) teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühises tempos õpetaja ja kaaslastega.</p>
4-aastane	
Mina ja keskkond	<p>1) nimetab kohti ja esemeid, mis võivad olla ohtlikud;</p> <p>2) oskab nimetada ruume lasteaias ja teab nende otstarvet;</p> <p>3) teab, et inimene saab talvel linde ja loomi aidata;</p> <p>4) teab valgusfooride tulede süttimise järjekorda ja teab nende tähendusi; 5) teab sebra tähendust;</p> <p>6) teab helkuri kasutamise vajalikkust;</p> <p>7) teab eriotstarbeliste sõidukite (kiirabi, politsei, tuletõrje) ülesandeid;</p> <p>8) eristab ja nimetab ööd ja päeva.</p>
Keel ja kõne	<p>1) oskab öelda ees – ja perekonnanime</p> <p>2) kasutab 3-5 sõnalisi lauseid, sh koond ja rindlauseid</p> <p>3) jutustab kahekolme lausungiga lihtsa jutukese läbielatud või nähtud sündmusest.</p> <p>4) mõistab täiskasvanu poolt ette jutustatud teksti</p> <p>5) mõistab ja kasutab lihtsamaid üldja liiginimetusi (loomad, sõidukid jne)</p> <p>6) eristab häälikut häälikute reas</p>
Eesti keel kui teine keel	<p>1) tunneb huvi eesti keele vastu;</p> <p>2) kasutab elementaarseid viisakusväljendeid viisakusväljendeid;</p> <p>3) tunneb kirjapildis ära oma nime.</p>
Matemaatika	<p>1) kasutab tagasõnu (all, peal, ees, sees, taga) ruumisuhete tähistamiseks;</p> <p>2) laob detaile suuruse järgi;</p> <p>3) saab aru võrdlusastmes t (ilus, ilusam, kõige ilusam; suur, suurem, kõige</p>

	<p>suurem);</p> <p>4) sorteerib esemeid rühmadesse ühe etteantud tunnuse järgi (värv, kuju, suurus);</p> <p>5) nimetab ringi, ruutu, kolmnurka;</p> <p>6) loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5ni.</p>
Kunst	<p>1) kleebib detaile, kujundeid;</p> <p>2) lõikab läbi pabeririba;</p> <p>3) hoiab pliiatsit õigesti käes;</p> <p>4) värvib piirjoonte sees;</p> <p>5) käsitseb iseseisvalt voolimismaterjali, veeretab erinevaid kujundeid;</p> <p>6) nimetab ja tunneb põhivärve (punane, kollane, sinine, roheline, must, valge).</p>
Muusika	<p>1) oskab kasutada löökpille: kõristid, kõlapulgad, tamburiin jms.;</p> <p>2) laulab vabalt voolava häälega;</p> <p>3) alustab, lõpetab laulu teistega üheaegselt;</p> <p>4) liigub vastavalt muusika iseloomule;</p> <p>5) liigub ringis üksi, paaris;</p> <p>6) kasutab lihtsaid tantsuelemente (galopp, sulghüpped);</p> <p>7) kordab liisusalme ja luuletusi.</p>
Liikumine	<p>1) sõrmemängu ajal liigutab iga sõrme;</p> <p>2) kõnnib ja jookseb kooskõlastatud käte ja jalgade liikumisega;</p> <p>3) kõnnib tasakaalupingil;</p> <p>4) ronib varbseinal vahelduva sammuga;</p> <p>5) viskab palli paaris;</p> <p>6) hüppab paigalt kaugust;</p> <p>7) sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes;</p> <p>8) sooritab koordineerimisi, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.</p>
5-aastane	
Mina ja keskkond	<p>1) teab oma ees- ja perekonnanime, aadressi, vanemate ja õdede-vendade nimesid;</p> <p>2) teab oma rahvust, oma keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid;</p>

	<p>3) oskab kirjeldada lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid;</p> <p>4) nimetab tervist hoidvaid tegevusi;</p> <p>5) nimetab toiduaineid, mida tuleb iga päev süüa;</p> <p>6) selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna ning tundmatuid asju ei puutuda;</p> <p>7) oskab nimetada kõiki aastaaegu ning neid iseloomustada;</p> <p>8) mõistab, miks on vaja istutada puid ja taimi.</p> <p>9) teab, kuidas sõiduteed ületada;</p> <p>10) teab lapse jaoks vajalike liiklusmärkide tähendust;</p> <p>11) loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid;</p> <p>12) oskab nimetada tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.</p>
Keel ja kõne	<p>1) hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;</p> <p>2) moodustab grammatiliselt õigeid lauseid;</p> <p>3) suudab määrata hääliku olemasolu sõnas;</p> <p>4) suudab jutustada 3 – 5 lausungiga sündmustes oma elus, nähtud või kuulnud jutus;</p> <p>5) märkab ja oskab parandada vigu teiste kõnes;</p> <p>6) reastab lihtsama pildiseeria ja jutustab selle järgi;</p> <p>7) tunneb ja kirjutab mõningaid tähti ja kirjutab oma nime;</p> <p>8) teab peast liisusalme ja luuletusi.</p>
Eesti keel kui teine keel	<p>1) tunneb huvi eesti keele vastu;</p> <p>2) kuulab ja tajub eesti keele kõla;</p> <p>3) mõistab esitatud lihtsaid küsimusi;</p> <p>4) kordab järele õpitud sõnu ja fraase ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;</p> <p>5) oskab kirjutada oma nime;</p> <p>6) tunneb ära õpitud häälikud ja tähed ning nimetab neid.</p>
Matemaatika	<p>1) järjestab esemeid pikkuse, laiuse, kõrguse järgi;</p> <p>2) oskab näha ja nimetada 3-5 eseme ühist tunnust;</p> <p>3) oskab kasutada ajamõisteid (eile, täna, homme);</p>

	<p>4) tunneb ja nimetab vähemalt 8 värvust;</p> <p>5) järjestab esemeid suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi;</p> <p>6) näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast;</p> <p>7) võrdleb esemete hulki ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui.</p>
Kunst	<p>1) kasutab töövahendeid: pintsel, pliiats, käärid;</p> <p>2) lõikab, voldib lihtsaid kujundeid, voolib kujukesi;</p> <p>3) kasutab joonistusvahendeid liigse surveta;</p> <p>4) joonistab äratuntavalt maja, inimest, puud jm.</p>
Muusika	<p>1) liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele või aeglustumisele;</p> <p>2) laulab ilmekalt, püüab laulda intonatsiooniga;</p> <p>3) õppeaasta lõpuks laulab iseseisvalt mõnda aasta jooksul õpitud laulu;</p> <p>4) kuulab muusikat ja oskab seda iseloomustada (lõbus, kurb, kõrge, madal jne);</p> <p>5) mängib erinevaid rütmipille (triangel, marakas jne.).</p>
Liikumine	<p>1) kasutab põhiliikumisi aktiivses kehalises tegevuses ja mängudes;</p> <p>2) valitseb oma keha ning sooritab tasakaalu, painduvust, osavust arendavaid harjutusi;</p> <p>3) seisab ja hüppab ühel jalal, kõnnib päkal, kannal, jala sise- ja välisküljel;</p> <p>4) mängib kollektiivseid võistlusmänge;</p> <p>5) õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise;</p> <p>6) kasutab spordi – ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt;</p> <p>7) oskab liikumises kasutada raskemaid elemente: ees ja külj-galopp, hüpaksamm.</p>
Digipädevused	
6-aastane	
Mina ja keskkond	<p>1) teab nädalapäevade järjestust;</p> <p>2) nimetab oma lasteaia ja rühma nime;</p> <p>3) teab raha otstarvet;</p> <p>4) oskab nimetada teisi rahvusi ja keeli;</p> <p>5) oskab kirjeldada tähtsamate tähtpäevade tähistamist lasteaias;</p>

	<p>6) teab, miks on vaja prügi sorteerida;</p> <p>7) kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;</p> <p>8) teab, millised toiduained tekitavad hambaauke;</p> <p>9) teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukorras;</p> <p>10) seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada;</p> <p>11) oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda;</p> <p>12) soovib osaleda ümbritseva keskkonna korrastamisel;</p> <p>13) oskab nimetada ja kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi;</p> <p>14) nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust.</p>
Keel ja kõne	<p>1) kirjutab loetavalt oma nime;</p> <p>2) tunneb enamuse tähtedest;</p> <p>3) oskab hääldata, määrata hääliku olemasolu ja asukohta sõnas (v.a häälikuühenditega sõnad);</p> <p>4) oskab sünteesida häälitud sõna</p> <p>5) jutustab isiklikest kogemustest ja oskab oma joonistust kirjeldada;</p> <p>6) suunab kõnega kaaslaste tegevust, annab hinnangut;</p> <p>7) oskab tuletada sõnu (ruut – ruuduline jne).</p>
Eesti keel kui teine keel	<p>1) reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele;</p> <p>2) omandab oskused ja strateegiad, mis aitavad tal vaadates, kuulates ja lugedes eestikeelse teksti tähendusest aru saada;</p> <p>3) tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid;</p> <p>4) vastab küsimustele õpitud sõnavara piires;</p> <p>5) teab peast mõnda eestikeelset laulu, luuletust, liisusalmi;</p> <p>6) tunneb huvi eesti keeles lugemise ja kirjutamise vastu</p>
Matemaatika	<p>1) võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui);</p> <p>2) oskab vähendada ja juurde panna 1 – 3 piires;</p> <p>3) nimetab arve 1-10;</p> <p>4) loendab hulga elemente 1 -10- ni;</p> <p>5) oskab esile tuua erinevaid ja sarnaseid tunnuseid;</p>

	<p>6) oskab esemed olulise tunnuse järgi grupeerida;</p> <p>7) mõõdab pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga;</p> <p>8) järjestab esemeid raskuse ja paksuse järgi.</p>
Kunst	<p>1) lõikab välja lihtsamaid kujundeid;</p> <p>2) oskab joonistada kujundeid;</p> <p>3) voolib loovalt;</p> <p>4) oskab kasutada pliiatsiteritajat;</p> <p>5) murrab paberi kokku joont mööda.</p>
Muusika	<p>1) oskab tantsusamme ja kasutab neid erineva iseloomuga tantsudes: rõhksamm, hüpaksamm, galopp;</p> <p>2) oskab välja mõelda uusi liigutusi laulumängude juurde;</p> <p>3) laulab ilmekalt erineva iseloomuga laule (vaikselt, valjult, kiirelt, aeglaselt);</p> <p>4) julgeb esineda üksi solistina;</p> <p>5) tantsib polkasammuga;</p> <p>6) oskab kirjeldada muusika iseloomu.</p>
Liikumine	<p>1) käsitseb mängu ja spordivahendeid juhendatud aktiivsetes tegevustes ja loovmängudes;</p> <p>2) säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu;</p> <p>3) ronib varbseinal ja vahelduva sammuga ja täidab lisaülesandeid;</p> <p>4) püüab, viskab, põrgatab palli;</p> <p>5) hüppab kaugust hoojooksult ja paigalt;</p> <p>6) teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires (kõhuli lamang, harkiste).</p>
7-aastane	
Mina ja keskkond	<p>1) tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.;</p> <p>2) kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;</p> <p>3) nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;</p> <p>4) nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;</p> <p>5) mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused;</p> <p>6) oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;</p>

	<p>7) julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik;</p> <p>8) kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;</p> <p>9) järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist;</p> <p>10) suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalts ning käitub seda säästvalt;</p> <p>11) kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi;</p> <p>12) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;</p> <p>13) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele Tähtsad;</p> <p>14) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;</p> <p>15) mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;</p> <p>16) kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm.;</p> <p>17) teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita</p>
Keel ja kõne	<p>1) tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaasvestleja ja suhtlemise paigaga;</p> <p>2) saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalts reageerida;</p> <p>3) suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;</p> <p>4) jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid;</p> <p>5) kasutab kõnes liitlauseid;</p> <p>6) kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;</p> <p>7) valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;</p> <p>8) hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;</p>

	<p>9) tunneb tähti ja veerib kokku 1–2- silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad;</p> <p>10) kirjutab joonistähtedega 1–2- silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;</p> <p>11) teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.</p>
Eesti keel kui teine keel	<p>1) kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud suhtlussituatsiooniga, ning oskab sellele reageerida nii füüsiliselt kui ka verbaalselt;</p> <p>2) mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu;</p> <p>3) tunneb ja kasutab õpitud viisakusväljendeid erinevates suhtlussituatsioonides;</p> <p>4) kõneleb õpitud sõnavara piires ning suudab ning algatada ja lõpetada vestlust;</p> <p>5) näitab üles keelelist initsiatiivi, teeb ettepaneku kõnelda;</p> <p>6) vastab küsimustele ja oskab ise esitada lihtsamaid küsimusi;</p> <p>7) moodustab ise lihtsamaid fraase ja lihtlauseid;</p> <p>8) kõneleb õpitud sõnavara piires, suudab algatada ja lõpetada vestlust, räägib endast ja oma perest endale olulistel teemadel omandatud sõnavara (või läbitud teemade) piires;</p> <p>9) teab peast mõnda eestikeelset luuletust ja laulu;</p> <p>10) tunneb aktiivset huvi kontakti loomise vastu täiskasvanute ja teiste lastega ka väljaspool lasteaeda;</p> <p>11) hääldab õigesti uusi õpitud sõnu;</p> <p>12) loeb lihtsamat eestikeelset teksti;</p> <p>13) näitab huvi ja initsiatiivi eesti keeles kirjutamise vastu.</p>
Matemaatika	<p>1) määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;</p> <p>2) võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt;</p> <p>3) teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada;</p> <p>4) liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =;</p> <p>5) koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukehi;</p>

	<p>6) järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm);</p> <p>7) rühmitab esemeid asendi ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;</p> <p>8) kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;</p> <p>9) oskab öelda kellaaega täistundides;</p> <p>10) nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja –päeva;</p> <p>11) mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nöör vms);</p> <p>12) eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse;</p> <p>13) leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.</p>
Kunst	<p>1) leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;</p> <p>2) väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;</p> <p>3) kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;</p> <p>4) kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;</p> <p>5) keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;</p> <p>6) loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;</p> <p>7) koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;</p> <p>8) kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.</p>
Muusika	<p>1) laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;</p> <p>2) laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi;</p> <p>3) suudab laulu või muusikapala tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;</p> <p>4) eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu;</p> <p>5) eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;</p> <p>6) mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja</p>

	<p>instrumentaalpaladele lihtsaid kaasmänge;</p> <p>7) mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis;</p> <p>8) liigub vastavalt muusika meeleolule;</p> <p>9) väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.</p>
Liikumine	<p>1) keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;</p> <p>2) peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;</p> <p>3) sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;</p> <p>4) sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;</p> <p>5) säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;</p> <p>6) kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;</p> <p>7) matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;</p> <p>8) sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;</p> <p>9) liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;</p> <p>10) kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgud jne).</p> <p>11) mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);</p> <p>12) peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;</p> <p>13) nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.</p>
Digipädevused	<p>1) oskab arvestada kaaslastega ja tegutseda meeskonnas;</p> <p>2) oskab algtasemel programmeerida;</p> <p>3) kasutab loogilist ja loovat mõtlemist, probleemilahendamise oskusi;</p> <p>4) loob lihtsaid mudeleid ja süsteeme;</p> <p>5) oskab luua lihtsaid liikumisradu ja näha ette roboti käitumist;</p> <p>6) oskab ennast arusaadavalt väljendada- rääkida erinevaid lugusid etteantud vahendite abil, jagada oma kogemusi ja avastusi teistega;</p> <p>7) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;</p> <p>8) oskab korrastada töökohta ja sorteerida töövahendeid.</p>

7. LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutatakse lapse arengu hindamisel. Lapse arengu hindamise põhimõtteid tutvustatakse lapsevanematele. Lapse arengu analüüsimise eesmärk on koguda teavet lapse arengu kohta, mida saab jagada pedagoogidega, vanematega, lapsega ja kasutada õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisel. Tähtis on mõista iga lapse eripära, tema tugevaid ja veel arendamist vajavaid valdkondi, samuti välja selgitada erivajadused. Last hästi tundes on erinevatel osapooltel võimalik toetada lapse mitmekülgset arendamist. Lapse arengu hindamine toimub igapäevases õppe- ja kasvatustsüklis. Pedagoogid vaatlevad lapsi kindla kava alusel. Lapsi jälgitakse vabamängus, igapäevategevustes ja pedagoogi suunatud tegevustes.

7.1 Lapse arengumapp

Lapse arengu jälgimiseks koostatakse igale lapsele arengumapp. Arengumapp on informatsiooni kogumiseks lapse arengu kohta lasteasutuses, on lapsega seotud ülestähenduste kogum:

- Aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi, last hästi tundes on kõigil osapooltel võimalus rohkem lapse arengule kaasa aidata
- Lapsele huvitav tutvuda, kaasa lüüa ja meenutus tema arengust ja tegevusest
- On planeerimise ja hindamise vahend lasteaias
- Arengumapp on individuaalse arenguestluse aluseks lapsevanemaga
- Lapsevanemale jääb mälestus lapse kasvamisest lasteasutuses.
- Kogu dokumenteerimine on täidetud korrektselt (kuupäevad) näidates lapse arenemist (tuues esile tugevusi ja arengut toetavaid valdkondi ja muud olulist lapse kohta).
- Arengumapi koostamisel on oluline järjepidevus. Õpetajad planeerivad rühma tegevuskavas õppeaasta jooksul arengumapi koostamise ajalise kava.

Arengumapi struktuur

Täiskasvanute poolt koostatud arengumapp lähtub lapsest, on individuaalne ja võib sisaldada kokkuleppeliselt:

Arengumapp algab tiitellehega (asutuse, rühma ja lapse nimega ning alustamise kuupäevaga) Lapse arengu analüüsimise vanuselised vaatluslehed.

- Lapse **mängu vaatluslehed**, mängu kirjeldused, rollide ülevaateid jms.
- Valikut laste huvitavatest ütlemistest, arvamustest ja sõnalisest loomingust.
- **Temaatilised töölehed.**
- **Valikulised töölehed.**

Töölehtede täitmine jaotatakse õppeaastale lähtuvalt nädala temaatikast.

- Minu keha – minu käejalg, minu jalajalg, minu sõrmejäljed jms.
- Valikut lapse loomingust; iga kolme kuu jooksul valminud töödest lapse oma valik, töö tagumisel küljel kirjeldus, miks laps selle töö valis.
- Lapse füüsilise arengu vaatlusleht sh lemmik liikumistegevusest (liikumisõpetaja).
- Lapse muusikalise arengu vaatlusleht sh minu lemmiklaul (muusikaõpetaja).
- Kokkuvõtte logopeedilisest kõneravist (logopeed).
- Individuaalne arenduskava, individuaalsest toetamisest kokkuvõtte jms, last toetavad tegevused (erivajadusega laps).
- Lapse saavutused, edusammud – rühma, lasteaia, valla üritustel osalemistest jms (n. diplomid, tänukirjad vms).
- Lastevanemate küsitlused lapse kohta.
- Lapse ja lapsevanema koostöö lehed (n küsitlustele vastamised, ühine teemalahendus n. minu nime saamislugu, meie pere sugupuu, vms....).
- Pildid, fotod lapse tegemistest lasteaias koos lapse jutustusega.
- Koolivalmidustestide tulemused.
- Arenguvestluste kokkuvõtted.
- Mapi jaotus on vanuseline.

Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga. Arengumapp käib lapsega kaasas kogu lasteaia perioodi. Arengumapid on individuaalse arenguvestluse aluseks lapsevanemaga.

7.2 Lapse arenguestlus

Vähemalt üks kord õppeaastas viivad pedagoogid läbi lapse arengu toetamiseks lapsevanemaga arenguestluse. Arenguestlus on usalduslik õpetajate ja lastevanemate vaheline vestlus lapse arengut puudutavates küsimustes.

Arengu- ja perevestluse käigus selgitatakse lapsevanemate ja õpetajate ootused, jagatakse teavet lapse kohanisest, arutletakse lapse arengust ja õppimise tulemustest, tegevustest jms üle ning otsitakse koostöövõimalusi lasteaia ja kodu vahel lapse arendamiseks.

Lapse arengu hindamise ja arenguestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses sätestatud tingimustel“. Andmeid (analüüsid, kirjeldused) lapse arengu kohta hoitakse lapse arengumapis, mis asub kõrvalistele isikutele kättesaamatus kohas. Lapse lasteaiast lahkumisel või kooli minekul antakse lapsevanemale kätte lapse arengumapp.

Arenguestluse ettevalmistus, läbiviimine ja tulemus

Õpetaja ettevalmistus	Arenguestluse läbiviimine	Tulemus
<ul style="list-style-type: none"> • informatsiooni kogumine lapse arengu kohta (lapse arengumapp); • ajaplaani koostamine (rühma aasta tegevuskava); • lapsevanemale vestluseks küsimustiku koostamine (lähtudes vestluse eesmärgist, kirjalik vormistamine);	<ul style="list-style-type: none"> • sissejuhatuses meeldiva õhkkonna loomine (väljendada end selgelt, arusaadavalt, vajadusel küsida üle – ma sain aru .....); • lapsevanemale antav tagasiside lapsest on positiivne, heatahtlik, aus ja siiras, tunnustades lapse püüdlusi;	saavutatakse lapsevanemaga parem usaldussuhe; kooskõlastatakse nägemus lapse arengust; <ul style="list-style-type: none"> • vajadusel sõnastatakse koos lapse arengut toetavad eesmärgid, kokkulepped mis on kooskõlas lapse arengu eeldatavate tulemustega;

<p>vajadusel lapsevanemale ja õpetajatele vestluse ettevalmistamisleht;</p> <ul style="list-style-type: none"> • lapsevanema vestlusele kutsumine; kirjalik koos ettevalmistuslehega (küsimustikuga), vähemalt kaks nädalat enne vestluse toimumist; • kokku leppida spetsialistiga (nt tervishoiutöötaja, logopeed), kelle osalemine on vestlusel vajalik. 	<ul style="list-style-type: none"> • probleemide esitamine konkreetne, kiire ning toetub faktidele, kirjeldusele, arengumapis sisalduvatele materjalidele; • küsitakse lapsevanema arvamusi, selgitusi, ettepanekuid; • pakutakse omapoolseid sobivaid pedagoogilisi soovitusi õppe- ja kasvatusküsimustes vms.; • arengu- ja perevestlusest peab jääma positiivne kogemus; • vestluses saadud info on konfidentsiaalne; • ettenähtud ajast kinnipidamine; • lõpetamine positiivselt, tänuga 	<ul style="list-style-type: none"> • vestlus lõpeb kirjaliku lühikokkuvõtte tegemisega ja allkirjastamisega; • saadakse tagasiside lasteaia kohta.
---	---	--

8. LAPSE KOOLIVALMIDUSE HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Koolivalmidus on valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle õpitegevusele. Valmisolek õpingute alustamiseks kujuneb samm-sammult kogu koolieelse perioodi jooksul. Valmisoleku kujunemist mõjutavad nii sünnipärased eeldused ja võimed kui ka kasvukeskkond, milles laps igapäevaselt elab ja areneb.

Lapse arengut jälgitakse lasteaias pedagoogide ja logopeedi poolt kogu koolieelsel perioodil. Koolivalmiduse hindamiseks viiakse läbi:

- 1) Lapse arengu taseme õppekavas sätestatud üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnaoskustes. Selgub rühma üldine tase ja laste hulk, kes vajavad individuaalset tööd.
- 2) Kordusvaatluse läbiviimisel saab kontrollida lapse arengut õppeaasta jooksul ja õpetamise efektiivsust.

Koolieelikute vaatlus

Koolieelikute vaatluslehepõhise hindamise käigus rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja selgitavad välja:

- 1) Lapse arengu taseme õppekavas sätestatud üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnaoskustes. Selgub rühma üldine tase ja laste hulk, kes vajavad individuaalset tööd.
- 2) Kordusvaatluse läbiviimisel saab kontrollida lapse arengut õppeaasta jooksul ja õpetamise efektiivsust.

Kontrollitud joonistuse vaatlus

- 1) Näitab lapse kognitiivset arengut: sõnavara, verbaalsest instruksioonist arusaamist, mälu, arusaamist matemaatilistest mõistetest, joonistamis- ja kirjutamisoskust, oskust töötada paberi ja pliitsiga, orienteerumist paberil.
- 2) Lapse sotsiaal-emotsionaalset arengut: iseendaga toimetulekut, grupis töötamise oskust, käitumisreeglite tundmist, kohanemist uue keskkonna ja inimestega, tähelepanu ja kontsentratsioonivõimet, korraldustest arusaamist ja oskust nende järgi tegutseda.

Frontaalne logopeediline uuring, mille käigus lasteaia logopeed hindab

- 1) lapse sõnavara ja väljendusoskust;
- 2) kõne morfoloogilise ja süntaktilise arengu taset;
- 3) hääldust ning teksti mõistmist;
- 4) lugema ja kirjutamise eeldusi,
- 5) kognitiivseid võimeid.

Hindamised viiakse läbi vastavate juhendite alusel. Koolieeliku arengu hindamine viiakse läbi kaks korda õppeaastas, sügisel ja kevadel. Kõik saadud tulemused dokumenteeritakse ja lisatakse lapse arengumappi. Antud tulemuste põhjal antakse tagasisidet lapsevanemale.

Lapse koolivalmiduse hindamisel saadud arengu tulemusi kirjeldatakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades lapse koolivalmiduse kaardil (vorm lisa 1), tuues välja lapse tugevused ja arendamist vajavad küljed. Koolivalmiduskaardile märgitakse lapse lasteasutuses viibitud ajaperiood.

Koolivalmiduskaardi allkirjastavad selle koostamisel osalevad isikud: rühmaõpetajad, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed, lapsevanem (eeskostja) ja lasteasutuse direktor.

Koolivalmiduskaarti säilitatakse lasteasutuses viis aastat.

9. ERIVAJADUSEGA LAPSE ARENGU TOETAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Laps, kelle võimed, tervislik seisund või muud omadused (sh liikumis-, kõne, meele- või kognitiivne puue, emotsionaalsed ja käitumisraskused, üld- või eriandekus) erinevad sedavõrd, et tavapärase õpikeskkond ning õppe- ja kasvatusprotsess ei toeta tema võimete arengut piisavalt, on arenguliste erivajadustega või andekas laps. Lapse varajane erivajaduse või andekuse määratlemine ning vastav arendustegevus tagab lapsele edasise arengu ja õppimise.

Erivajadustega lapse arengu toetamise korraldus:

- Sügisperioodil (septembrikuu jooksul) selgitatakse välja arenguliste erivajadustega ja andekad lapsed, jälgides kõiki arengulisi valdkondi.
- Lapsele koostatakse individuaalne arenduskava (edaspidi IAK) nendes valdkondades, milles laps vajab abi ja individuaalset arendamist. IAK koostamisel ja elluviimisel osaleb kogu lapse arengut toetav meeskond (edaspidi LAT meeskond)– rühmaõpetajad, liikumis- ja muusikaõpetaja, tugispetsialistid, vajadusel juhtkonna esindaja.
- Plaanid seostatakse lapse arengu analüüsiga.

9.1. Lapse arengu hindamine, varajane sekkumine ja toetamine

Laste arengut toetavad tingimused püütakse tagada **kolmetasandiliselt**, kus iga eelnev tasand on baasiks järgneva tasandi tõhusaks toimimiseks.

<i>tasand</i>	<i>tegevused</i>	<i>teostajad</i>	<i>soovitused</i>
I Märkamine ja esialgne toetamine	<ul style="list-style-type: none"> • laste arengu jälgimine rühmas • võimaliku mahajäämuse, eripärasuse või andekuse õigeaegne avastamine • lapsevanema (-te) kaasamine 	<ul style="list-style-type: none"> • õpetajad • õpetaja abid • liikumis- ja muusikaõpetajad, • lapsevanemad • lasteaia logopeed • tervishoiutöötaja 	rühmasiseses töös on tähtsaim õpetajate ja õpetaja abide suhtumine erivajadusega lapsesse,

	probleemi olemuse selgitamiseks		suutlikkus märgata ja soov toetada teistest erinevat last.
II Erivajaduse hindamine, täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine	<ul style="list-style-type: none"> toimuvad täiendavad uuringud, mille käigus hinnatakse konkreetse lapse arengutaset täpsemalt pedagoogilis-psühholoogiline hindamine vajadusel erivajadusega lapse suunamine Jõgevamaa Nõustamiskomisjoni, kes konkretiseerib eriabi vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse erilasteaeda/rühma. samasse pöörduvad ka koolipikenduse taotlejad kõne- ja keelearengu probleemidega lastega viiakse läbi süvendatud kõneuuringud vajadusel soovitatakse lapsel pöörduda uuringuteks 	<ul style="list-style-type: none"> lapse perearst erinevad meditsiini eriala spetsialistid lasteaia logopeed rühmaõpetajad liikumis- ja muusikaõpetaja, lapsevanemad lasteaia juhtkond 	Enne erispetsialistide kaasamist toimub vajadusel LAT meeskonnaga täpsustav rühma- ja /või lasteaiasisene olukorra hindamine (korduv ja täpsem lapse käitumise vaatlus erinevates tingimustes, last kasvukeskkond a puudutava lisateabe kogumine, lapse võimete ja oskuste analüüs).

	<p>eriarstide (silma-, kõrvaarst, neuroloog jt) poole</p>		<p>Kõik last puudutavad küsitlused, vaatlused, uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema koostöös ja nõusolekul.</p>
<p>III Lapse arengu tasemele vastav õpetus e. sekkumine</p>	<ul style="list-style-type: none"> • arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitusi ning lapsevanemate soove ja arvamusi. • individualiseerimise võimalusteks on <ul style="list-style-type: none"> - individuaalne lähenemine rühmaõpetajate ja õpetaja abide poolt, - tegevuste individualiseerimine ja diferentseerimine - õppekasvatustegevuse mahu optimeerimine - vajadusel tugisiku teenuse rakendamine - lapsevanema kaasamine 	<ul style="list-style-type: none"> • LAT meeskond, • rühmaõpetajad ja õpetaja abid • muusika- ja liikumisõpetaja • lasteaia direktor • lapsevanemad 	<p>Kogutud teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja perele sobiv sekkumise viis</p>

	arendustegevusse - vajadusel individuaalse arengukava rakendamine (IAK).		
--	---	--	--

9.2. Meeskonnaliikmete tegevussuunad erivajadusega lapse toetamisel

Rühmaõpetajad:

- Märkavad lapse probleemi, peavad lapse kohta vaatluspäevikut, kuhu fikseerivad kirjalikult lapse positiivsed ja negatiivsed situatsioonid, konfliktid, lahendused jm olulise.
- Analüüsivad lapse arengu analüüsi tulemusi ja situatioone, toiminud lahendusi, toetamise võimalusi jm olulist.
- Pöörduvad lapsevanema poole, teavitavad probleemist, selgitavad koduse olukorra, kaasavad lapsevanema koostööle lapse toetamiseks jne. Soovitavad koos valla lastekaitsetöötaja-sotsiaalpedagoogiga ning logopeediga vajadusel lapsele erialaspetsialisti konsultatsiooni.
- Arutavad probleemi LAT meeskonnaga ja otsivad koos lahendusi.
- Teavitavad lasteaija direktorit lapsega seotud probleemidest..
- Selgitavad vajadusel rühma lapsevanematele (jälgides isikuandmete mitteavalikustamist) rühma eripära ja töökorraldust.
- Vestlevad rühma lastega, kujundades erivajadusega kaaslasesse positiivset hoiakut.
- Suhtuvad erivajadusega lapsesse mõistvalt, väldivad negatiivseid hoiakuid.
- Kujundavad või loovad lapse(laste) turvalise keskkonna.
- Vajadusel koostavad lapsele iseloomustuse esitamiseks erispetsialistile või pöörduvad ise nõustamiseks Jõgevamaa Nõustamiskeskusesse.
- Osalevad IAK koostamisel ja elluviimisel.

Lapsevanem:

- Jagab oma kogemusi lapse tegutsemise, käitumise ja suhtlemise iseärasustest kodus.
- Vahendab infot erinevatelt lapsega tegelenud spetsialistidelt, arstidelt jne.

- Osaleb IAK koostamisel ja elluviimisel.
- Hoiab meeskonna liikmetega kontakti ja huvitub lapse edusammudest ja tegevustest lasteaias.

Logopeed:

- Eripetsialistina juhib ja koordineerib lasteaia LAT meeskonna tööd.
- Uurib lapse kõnet ja tunnetuslike protsesside arengutaset.
- Kujundab ja arendab lapse kõnet kui peamist suhtlusvahendit.
- Jälgib erivajadusega lapse arengut rühmas ja soovitab uusi arendamisvõtteid ja vahendeid.
- Nõustab rühmaõpetajaid ja lapsevanemaid.
- Osaleb võimalusel rühma koosolekutel, aruteludes ja vestlusringides, vajadusel ka arenguveestlustes.
- Teeb ettepanekuid eriarstide konsultatsioonidele suunamiseks ning vormistab vajalikud väljavõtted ja kõne iseloomustused.
- Annab teavet direktorile.

Muusikaõpetaja:

- Jälgib last muusikalistes tegevustes.
- Äratab huvi muusika, selle kuulamise ja musitseerimise vastu.
- Aktiviseerib positiivseid aistinguid ja emotsioone läbi muusikaliste impulsside.
- Toetab rütmi- ja kuulmistaju arengut.

Liikumisõpetaja:

- Jälgib lapse liikumismustreid ja kehalise aktiivsuse muutusi.
- Aktiviseerib ja toetab last liikumistegevustes.
- Toetab üldfüüsilist arengut.

Direktor:

- Vajadusel osaleb aruteludes, vestlusringides.
- Võimalusel võimaldab LAT meeskonna liikmetele täiendkoolitusi.

- Vajadusel muudab töökorraldust; tagab tugiisiku olemasolu jms lähtuvalt seadusandlusest.
- Võimalusel muudab rühma liiki ja vähendab laste arvu rühmas.
- Leiab võimalusi vajaliku materiaalse baasi jaoks.
- Suunab vajadusel lapsevanema nõustamiskomisjoni.

10. LASTEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lasteasutuse pedagoogid teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Pedagoog teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest. Pedagoog loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimumustes.

Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele. Koostöös lastevanematega arutatakse läbi nii lasteaia kui rühma õppe- ja kasvatusöö eesmärgid kui põhimõtted. Iga aasta septembris kooskõlastatakse lapsevanemate ja õpetajate ootused ning eesmärgid läbi rühma tegevuskava.

Lastevanematel on võimalus osaleda lasteaed-põhikooli hoolekogu töös. Hoolekogu koosolekud toimuvad vastavalt hoolekogu tööplaanile.

11. LASTEAIA ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

12.1 Lasteaia õppekava muudatused kooskõlastatakse pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga iga õppeaasta alguses.

12.2 Lasteaia õppekava kinnitatakse direktori käskkirjaga.

Kooskõlastatud: pedagoogilise nõukoguga 22.12.2022

Lisa 1.

LAPSE KOOLIVALMIDUSE KAART

Lapse ees- ja perekonnanimi: .....

Sünniaeg: .....

Lasteasutus: Puurmani Mõisakooli Lasteaed

Laps on ..... käeline. Emakeeleks on ..... keel.

1. Üld- ja peenmotoorika

2. Eneseteenindus

3. Huvid ja motivatsioon

4. Mäng ja sotsiaalsed oskused

5. Emotsionaalne seisund jag käitumine

6. Tunnetustegevus

7. Kõne areng

8. Eeloskused emakeeles ja matemaatikas

--

9. Koolieelses lasteasutuses rakendatud tugiteenused

--

10. Kokkuvõte lapse koolivalmidusest

Lapse arengu tugevad küljed	Arendamist vajavad küljed, soovitused
Arvamus koolivalmiduse kohta:	

Kuupäev:

Õpetajad /nimi, allkiri/:

Lapsevanem:

Direktor: